

Gradska galerija Fonticus Grožnjan predstavlja tri samostalne izložbe:

nedjelja / doménica, 26. III. 2017. u 19.00 h

Ricardo Castro: HOMO LUDENS, samostalna izložba

&

Marko Zelenko: OTOK, samostalna izložba

&

Martin Zelenko: RETROFUTURIZAM, samostalna izložba

otvorenja / aperture:

nedjelja / doménica, 26. III. 2017. u 19.00 h, Gradska galerija Fonticus Grožnjan

Ricardo Castro

Marko Zelenko

Martin Zelenko

> Ricardo Castro: HOMO LUDENS

Predgovor katalogu:

Igra obuzima: ona se izvršava kao maštom okrilačeno ljudsko činjenje u čudnovatom međuprostoru stvarnosti i mogućnosti, realnosti i imaginarnog privida. Igra prikazuje na samoj sebi, na idealnoj sceni koju je ona sama izradila i izazvala, sve druge fenomene postojanja i također još samu sebe. (Eugen Fink, Osnovni fenomeni ljudskog postojanja).

Svaki čovjek poznaje igru iz svoga osobnog života. Poznaje ponašanje bližnjih u igri, zna bezbrojne forme: javne igre, masovne priredbe, igre za rasonodu, dječje igre, igre odraslih... Elemente igre prepoznamo u polju rada i politike, u odnosu spolova i rodova te u svim područjima kulture.

Ricardo Castro, kroz višeznačni medij igre, predstavlja projekt zanimljivo izveden i prezentiran na nesvakidašnji način. On realizira niz radova na kartonima manjeg formata. Svi oblici i veličine podloga su identični. Pomnijem pogledu ne izmiču oznake na radovima – one koje se obično stavljaju na igrače karte – pa smo uskoro pred odgonetkom. No, dok oznake vrijednosti karata slične na realne, na njima su crteži drugačijeg sadržaja od uobičajenih ilustracija kraljeva, dama ili asova.

Ricardo Castro za slikovno polje karte uzima segmente svog likovnog opusa čime ih snažno obilježuje. Izmjenjuju se crteži, slike i grafike. Umjetnik navodi: „Na podlogama se pojavljuju radovi, ilustracije koje sam objavio u različitim publikacijama u nekoliko posljednjih godina.“ Pregledavajući ih, uvijek su u kadru nadrealistički sadržaji koji bivaju izvedeni prepoznatljivim autorskim rukopisom. Neki su male kompozicije, a neke bi mogli smatrati studijama, skicama. Teme, motivi variraju od humanoidnih, životinjskih ili biomorfnih impresija. Većina asocira na autorsku interpretaciju mogućih ili snatrenih organskih formi. Dojam je često na rubu nelagode: možemo iščitati figure ili dijelove nekih hibridnih bića ili pak vizualizacije snažnih doživljaja.

Možemo se prisjetiti kurioziteta uobičajenog označavanja i broja karata koje poznajemo. Uvriježena su četiri različita znaka, koliko ima i godišnjih doba. Dvije boje mogu predstavljati dan i noć. Dvanaest karata sa slikom predstavljaju mjesece, a pedeset i dvije u kompletu zastupaju broj nedjelja tijekom godine. Brojevnih preklapanja s realnim ima još. I Ricardov set autoriziranog kartaškog alata mogao bi biti podloga za meditaciju, udubljanje u nutrinu, pomoćno sredstvo za promišljanje, za što se tvrdi da služe Tarot karte ili slaganje pasijansa.

U povijesti imamo više primjera umjetničkog, autorskog oslikavanja pojedine karte iz kompleta, ali ono bi uvijek bilo figurativno i naznačavalo vrijednost pojedine karte. Ricardo Castro, uzima ovaj format kao modus predstavljanja svojih likovnih promišljanja. Male dimenzije ove zbirke omogućuju mu da uvijek sa sobom ima svoje radove. Umjetnik predstavlja svoj „portable art“, radove u obliku igračih karata, kartaškog špila. Projekt se može doživjeti kao portfolio, autorska prezentacija, koja je uvijek pri ruci i koja ne zauzima prostor niti komplicira prezentaciju. Promišljanjem na ovaj način, autor omogućuje lepršavost prezentiranja na izložbeni način, igru igrom tijekom izvedbe postava. Slijedom, i sama izložba ne zahtijeva pretjerani napor postavljanja. Svaki novi raspored prilika je za novi aranžman radova, a time i novi slijed moguće

prezentacijske priče. Poput podjele u kartaškoj igri, male su slučajnosti ponavljanja seta karata kod pojedinog igrača.

Ovaj projekt asocira i na običaje mediteranskog kulturnog kruga; umjetnik je iz Portugala, gdje je kartanje, naročito Briškule i Trešete, igre koje i mi poznajemo, stvar tradicijskog nasljeđa. Umjetnik ovime podsjeća, ali i podupire realno druženje na ulici, trgu, u dnevnoj sobi ili kuhinji. Svjedočimo kako zapadnu civilizaciju zahvaća iluzionističko, *cyber* općenje, a ovo je artistski poziv na osobnu, izravnu komunikaciju.

Igra je ime za peti osnovni fenomen ljudske egzistencije (uz smrt, rad, vladanje i ljubav). Sve postojeće između stvarnosti i mogućnosti, egzistira u igri. Igra se mijesha kroz cijeli ljudski život i bitno određuje način bivstvovanja. Čini se da umjetnik sugerira da prozremo i da se odrekemo pozicije „homo fabera“ i „homo politicusa“ a da više spoznajemo, poštujemo i preferiramo status „Homo ludens-a“, Čovjeka - igrača.

Eugen Borkovsky, Ill. 2017.

&

> Marko Zelenko: OTOK

Predgovor katalogu:

MARE NOSTRUM

Marko Zelenko vrsni je poznavalac duše kamenog materijala. Primjetan je šarm oblikovanja jer umjetnik kroz radove često progovara decentnom ironijom. Iako tek na pragu zrelosti, ovaj umjetnik već je ostvario zapažen opus. Pred nama je nekoliko skulptura u kamenu, nekoliko neobrađenih stijena i nekoliko crteža koje možemo doživjeti kao skice.

Poznajući mnogo njegovih ostvarenih djela, očita je promišljenost premise. Na većini radova usuglašena je vrsta materijala s oblikom. Očituju se eksperimentalna ostvarenja u sferi istraživanja u rasponu od simboličke figuracije pa do poigravanja geometrijskim kompozicijama. Veći dio radova ima figurativne konotacije, a dio ima apstraktne odlike koje, ipak, uvijek izazivaju asocijacije na prepoznatljivo. Sve forme, bez obzira što na prvi pogled ne raspoznajemo odmah izvor istraživanog oblika, imaju porijeklo i značenje. Na nekim radovima očituje se potpuni izlazak u prostor dok na nekima umjetnik propituje na način da poštuje monolit materijala, a poigrava se formiranjem reljefa, ostavljanjem/izrastanjem formi koje su naoko sekundarne iako u konačnici određuju artefakt. Očit je umjetnikov osjećaj za oblikovanje prostornih komponenti i njihovo sudjelovanje u artificijelnom obliku kao cjelini. Na svim radovima prisutan je izuzetno profesionalan i znalački odnos s materijalom.

Izvjesni akcionizam naziremo predstavljenim radovima na ovoj izložbenoj prezentaciji. Problematiziranje suvremenog vremena očituje se izborom nekih od tema, motiva. Rad kojeg umjetnik naziva „Mali monument palom prstacu“, problematizira devastiranje morske obale bjesomučnim izlovom ove vrste školjkaša. U kvadratičnom kamenom bloku, umekšanom ispučenim, ovalnim stranicama, umjetnik izvodi nepravilni raster okruglih otvora, rupa, čime fingira grupiranje nastambi ovih školjki. Drugi rad slično je obrađen ali na geometrijski pravilnom obliku diska. Provokativnost se iskazuje neskladom između izvedene osnovne, pravilno oble forme kamena te kasnijih umjetnikovih intervencija. Iako se radi o naoko jednostavnom bušenju niza rupa po površini ugađenog oblika, raspored i razlike frekvencije, njihova položaja i gustoće odaju suptilnog promatrača okoline. Još jedan rad u kamenu nadopunjava temu. Pravilni, naglašeno izduženi kameni oblik umjetnik obrađuje tvoreći raster rupica. Opet po ideji prirodnih, u isto vrijeme uređenih, ali fraktalno nepravilno raspoređenih kratera. Umjetnik posuđuje ideju ritma iz prirode te, artistskom interpretacijom čini izuzetan artefakt.

Kao upozorenja kroz humorni pristup, Marko nudi snažne sugestije na društvenu tematiku. Iako upozoreni na umjerenost, ljudi u potrebi za zaradom ne biraju načine pa makar se oni kosili i s ekologijom i sa zakonima. Iako je prstac zasigurno jedna od boljih školjki u prehrani, on nestaje iz našeg mora pa je time poremećena ekološka ravnoteža.

Unutar ovog postava Marko Zelenko postavlja predmet koji se nastavlja na osnovnu ideju socijalnih konotacija a može pripadati motivima radova memorije. Radi se o oponašanju forme štruce kruha izvedenom u kamenu. Prepoznatljivom obliku, artificijelnost daje kolor koji nije prikriven već je ostavljena boja i struktura bijelog kamena. Ovo doslovno prenošenje realnog u kameni materijal djeluje snažno na promatrača. Odmah se javljaju promišljanja o gladi, teškom životu, kruhu sa sedam kora... Autorov naslov projekta Otok i naslov teksta Mare nostrum, ovdje nalaze sukladnost objedinjujući stanje suvremenog svijeta. Upozoreni smo na nelagode, prisile, naporna stanja izazvana grubom realnošću. Ritam civilizacije, neskladi i neekonomičnost društva, nemogućnost apsorpcije viškova, brzo mijenjanje pomodnog i druge situacije koje podivljali kapitalizam prikriva pojmom demokracije, asocirane su u jednostavnom obliku. Umjetnik ne mistificira, on promišljeno pojednostavljuje poruku prenoseći prepoznatljivo u ideju i postižući znak.

Eugen Borkovsky, Ill. 2017.

&

> Martin Zelenko: RETROFUTURIZAM

Predgovor katalogu:

RETROFUTURIZAM

Ideja postavlja umjetnika pred odluku o izboru materijala, sredstava i načina kojima bi iskazao vizualno promišljanje. Otkrivanje predmeta i osvjetljivanje / prikrivanje / mijenjanje njihove uporabne određenosti omogućava poigravanje. Martin Zelenko zapaža, a kasnije koristi raznorodne materijale od kojih su neki odbačeni, neki pripadaju području memorije, a neki su rabljeni, ali nisu za odbacivanje. Svi oni postaju likovni materijal. Ovakav pristup govori o autorovoj slobodi kreativnog djelovanja kojim potvrđuje kako u svijetu suvremene umjetnosti vjerodostojnost artefakta prestaje ovisiti o standardnim tehnikama.

Martin Zelenko oprema prostor galerije plošnim figurama. Već na prvi pogled shvaćamo da se radi o oblicima robota. Robot je sprava koja nešto čini sama. Nerijetko ima mogućnost kretanja, zglobovima i verzijom hoda ili pomoću sistema kotačića. Ukoliko nema asocijaciju na ljudski oblik, onda je samo mašina. Martinove figure su monumentalnih dimenzija. Razlikuje ih osnovni tonalitet, maštovite forme i nadasve detalji kojima obiluju. Pažljivije promatranje izaziva zaista mnoge asocijacije. Izazvani smo na razgledavanje i otkrivanje pojedinosti, a tome slijede mnogi smjerovi značenja.

Provocirajući artistske standarde, autor se poigrava neuobičajenim gradbenim elementima. Osnovni materijal je višeslojni karton za ambalažiranje. Umjetnik ga koristi kao okosnicu za kolažiranje, ali ga nalazimo i u funkciji detalja. Među upotrijebljenim elementima nalazimo sijaset prepoznatljivih, ali i iznenađujućih oblika i izvora. Prepoznamo izreske reklamnih kataloga, fotografije životinja ili biljaka, starinske makete grafičkih rastera, rentgenske filmove snimaka dijelova tijela, printeve s motivima, kartone s istaknutim cijenama, planove elektroničkih ploča. Uz to, čini se kao da koristi i neke svoje stare radove, skice, crteže. Umjetnik se ne zaustavlja samo na kolažiranju, već uzima boju te njome intervenira. Ponegdje sam izvodi rasteraste gravure, a neka mjesta objedinjuje više ili manje lazurnim slojevima kolora.

Koristeći kombinaciju prikaza organskog i anorganskog, njegovi likovi nose karakteristike humanoidnih formi. Umjetnik izričito ne naglašava razliku svojstava svojih likova, jer pojmovno razlikujemo Androida, koji je robot napravljen tako da izgleda kao čovjek, muškarac, za razliku od ginoida, napravljenog da izgleda kao žena. No, na ovom području, ovisno o maštovitosti promatrača, moglo bi se polemizirati.

Polazeći od *ready made-a*, projekt Martina Zelenka pokazuje konceptualni rezultat kojim autor teži potaknuti razmišljanje promatrača. Jedna od umjetnikovih premisa zasigurno je primjećivanje i opterećenost suvremenog čovjeka konzumerizmom, reklamokracijom. Gurajući nas na svakom koraku u zamke, potrošački mentalitet se svim sredstvima želi nametnuti kao *modus vivendi*. Kapitalistički sustav je predvidio, i nažalost, još uvijek pretpostavlja, da će većom potrošnjom sam sebi produžavati uvriježene odnose unedogled. Ali, profiterstvo je smanjilo kvalitetu proizvoda, a povisilo cijene. Ljudolike mašine, ali ne artistski razigrane kao ove pred nama, oduzimaju egzistenciju ljudima nudeći jeftiniju radnu snagu i tehnološki pojačan ritam rada. Nekad se mislilo da će tehnologija omogućiti ljudstvu slobodno vrijeme, no, ona se pretvorila u neprijatelja. Naravno, ne sama po sebi već zbog ponašanja pomahnitalog kapitala. Zlorabeći vjere i politiku, proždrljivost i nezasićenost krupnog kapitala pretvorila je radne ljude u prekarne robove. Nije prepoznata ili se prikriva činjenica da je rješenje sasvim jednostavno: pravedna raspodjela stvorenih vrijednosti.

Pojam, riječ „robot“, dolazi iz češkog jezika kada ga, 1920. godine, u drami „Rossumovi univerzalni roboti“ plasira pisac Karel Čapek. Radnja drame govori o budućnosti u kojoj tvrtka Rossum Universal Robots proizvodi androidne, čovjekolike mehaničke sluge. Njih se koristi kao radnu snagu bez da imaju ikakva prava. U drami, roboti se osvješćuju i, nezadovoljni svojim statusom, dižu pobunu. Iz povijesti znamo da su ljudi, radnici, već jednom uništavali novonastale mašine koje su im oduzele posao. No, robotika napreduje pa je sasvim moguće da će budućnost ponovno donijeti situaciju u kojoj će se ljudi morati pobuniti protiv robota.

Ovim slijedom, mi bismo robote zapravo trebali mrziti, no iskazani artistski šarm Martina Zelenka, bez obzira na premisu, dopušta da nam budu simpatični. U literaturi, Douglas Adams u „Vodiču kroz galaksiju za autostopere“, predstavlja depresivnog robota Marvinu. U istom, prošlom stoljeću, Isaac Asimov nam već nudi i roboto-psihologinju. No, oprez ne treba zaboraviti posebno u gruboj suvremenosti.

Završio bih jednim drugim, znakovitim zapisom koji se pripisuje M. Niemölleru: „Prvo su došli po komuniste, a ja se nisam pobunio jer nisam bio komunist. Zatim su došli po Židove, a ja se nisam pobunio jer nisam bio Židov. Zatim su došli po sindikaliste, a ja se nisam pobunio jer nisam bio sindikalist. Zatim su došli po vjernike, a ja se nisam pobunio jer nisam bio vjernik. Zatim su došli po mene, a tada više nije bilo nikoga da se pobuni.“

Eugen Borkovsky, III. 2017.

Biografije autora:

Ricardo Castro rođen je 1978. godine. Završio je Fakultetu likovnih umjetnosti u Portu (Portugal), 2001. godine. Tu je također završio dvije godine studija moderne i suvremene filozofije na Filozofskom fakultetu, 2003. godine. Doktorirao je dizajn na Fakultetu likovnih umjetnosti u Lisabonu. Radio je za nekoliko časopisa na različitim pozicijama, kao urednik, ilustrator. Sudjelovao je na mnogobrojnim kolektivnim i samostalnim izložbama i art-sajmovima. Njegovi se radovi mogu naći na mnogo javnih mjesta (galerije, knjižnice, zbirke...) a ilustracije su mu objavljivane u više časopisa i publikacija.

Kontakt: www.diarideumladrao.com

Marko Zelenko, rođen je 19. VIII. 1982. godine u Koprju. Klesanjem se počeo baviti pod mentorstvom Aleša Pirnata u kiparskom ateljeu Janeza Pirnata (Sipar, Umag). Boravio je 2007. – 2008. godine na studentskoj razmjeni u Španjolskoj. Diplomirao je na Akademiji za likovnu umjetnost i oblikovanje, kod prof. mag. Jureta Smole, 2010. godine u Ljubljani. Sudjelovao je na mnogim simpozijima (Forma viva Portorož; Likovna kolonija Sinj; Forma viva Makole; Simposio internazionale di scultura in marmo, Pappiano / Perugia; Park skulpture, Marušiči, međunarodna kiparska škole „Kornarija“; Međunarodna studentska kiparska škola „Montraker“, Vrsar; Međunarodni kiparski simpozij funkcionalne skulpture, Koper; Simposio internazionale di scultura, Caorle. Sudjelovao u projektima te izlagao na kolektivnim i samostalnim izložbama u više zemalja (Ljubljana, Domžale, Izola, Grožnjan, Sinj...). Za svoje radove nekoliko je puta nagrađivan. Više godina uspješno surađuje sa Restavratorskim centrom u Ljubljani, odjelom za kamen. Realizirao je nekoliko javnih skulptura. Bavi se kiparstvom i restauracijom. Živi između Izole i Grožnjana.

Kontakt: markozelenko@gmail.com; Moby: 0038631477639

Martin Zelenko, rođen je 29. IX.1984. godine. Odrastao je u Hrvatskoj, osnovnu školu pohađao je u Bujama. Maturirao je na Umjetničkoj gimnaziji u Koprju. U vrijeme studiranja radio je na TV Koper kao asistent režije i scenski radnik. Diplomirao je studij Oblikovanje vizualnih komunikacija u Ljubljani, na Akademiji za likovnu umjetnost. Još prije završetka studija bavio se slikarstvom, fotografijom, ilustracijom, grafikom, videom i montažom. Uz to, bavi se glazbom i filmom. Od prve samostalne izložbe, 2004. godine u galeriji Alga u Izoli, predstavljao se više puta na kolektivnim, selektivnim i samostalnim izložbama. Živi i radi između Grožnjana i Izole. Kontakt: e-mail: martin.zelenko@gmail.com, Ob vratih 3, 6310 Izola, SLO; tel. 00386 40 397 709

GROŽNJAN Grad umjetnika

1965

2017

GRISIGNANA Città degli artisti